

Havza Su Yönetiminin Yeni Kurumsal Yapısı Nasıl Olmalı ?

Dursun Yıldız

Su Politikaları Uzmanı

23 Mart 2024

ULUSAL SU KURULU KURULDU

Su kaynaklarının etkin yönetimi ve verimli kullanımı amacıyla üst düzeyde koordinasyon ve iş birliği sağlayacak Ulusal Su Kurulunun Kurulmasına İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 29.11.2023 Tarihli ve 32384 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmişti. Bu kararnamede nehir havzalarında “Havza Su Kurulu” ,her ilde de il valisi başkanlığında “İl Su Kurullarının” kurulacağı yer almıştı.

Ulusal Su Kurulunun ilk toplantısı 25 Aralık 2023 tarihinde DSİ Genel Müdürlüğünde gerçekleştirildi. Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, ilk toplantısı yapılan Ulusal Su Kuruluyula su arzına ilişkin plan, politika ve stratejilerin oluşturulacağını, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimine ilişkin politikaların belirleneceğini belirtti.

Ulusal Su Kurulu; Tarım ve Orman Bakanı başkanlığında, Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı, Dışişleri Bakan Yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı, Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı, İçişleri Bakan Yardımcısı, Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı, Milli Eğitim Bakan Yardımcısı, Sağlık Bakan Yardımcısı, Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı, Ulaştırma ve Altyapı Bakan Yardımcısı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı ve Türkiye Belediyeler Birliği Başkanından oluşacak. Bu kurulda 1 Bakan ve 11 bakan

yardımcı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanı ve TÜBİTAK,TÜİK,TOBB,TBB Başkanları yer alacak.

MEVCUT DİĞER KURULLAR VE HEYETLER KALDIRILMALI

Türkiye’de su ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliğini hem ulusal hem de bölgesel düzeyde güçlendirmek için su yönetimi heyetleri/kurulları oluşturulmuştur. Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu daha önce 2012/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi (20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete) ile kurulmuş olup, 2021/17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi (06.08.2012 tarihli ve 31560 sayılı Resmi Gazete) ile üye yapısı revize edilmiştir. Bunun **haricinde Havza Yönetimi Merkez Kurulu, Havza Yönetim Heyetleri ile İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulları şeklinde üç farklı heyet ve kurul oluşturulmuştur.**

Ulusal Su Kurulu yürürlüğe girerken daha önce kurulmuş olan diğer kurullar ve heyetler de mevcudiyetini sürdürmekteydi. Halen mevcut “**Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu** bugüne kadar 8 toplantı yapmıştır.

SU YÖNETİMİ KOORDİNASYON KURULU

20 Mart 2012'de Resmi Gazete'de yayımlanan 2012/7 sayılı genelgeyle kurulan "**Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu**", 2021 yılındaki genelge ile yeniden teşekkül ettirildi.

Bu kurulda Tarım ve Orman Bakanının veya görevlendireceği bakan yardımcısının başkanlığında, Çevre ve Şehircilik, Dışişleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar, İçişleri, Kültür ve Turizm, Sağlık, Sanayi ve Teknoloji, Ulaştırma ve Altyapı bakanlıklarının ilgili bakan yardımcıları veya görevlendirecekleri ilgili birimlerin genel müdürleri, Strateji ve Bütçe Başkanı veya görevlendireceği ilgili birimlerin genel müdürleri, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı ve Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü, Tarım Reformu Genel Müdürü, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürü, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürü, Bitkisel Üretim Genel Müdürü, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürü ile Devlet Su İşleri Genel Müdürü, Orman Genel Müdürü, Meteoroloji Genel Müdürü, Türkiye Su Enstitüsü Başkanı, İLBANK AŞ Genel Müdürü ve Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri yer alıyor. **Bu kurulun yapısı Ulusal Su Kurulu yapısı ile benzerlik teşkil etmektedir.**

HAVZA YÖNETİM MERKEZ KURULU, HAVZA YÖNETİM HEYETİ VE İL SU YÖNETİMİ KOORDİNASYON KURULU

Havza Yönetim Merkez Kurulu, Havza Yönetim Heyeti ve İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu 2015 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığının Tebliği ile kurulmuş ve daha sonra Tarım ve Orman Bakanlığının 2019 yılında yayınladığı tebliğle yapılarında bazı küçük düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Bu kurullar 2015 yılından itibaren çalışma esaslarına göre illerde yılda birkaç kez Vali veya Koordinatör Vali başkanlığında toplantılar gerçekleştirmiştir.

YENİ KARARNAMEYE GÖRE HAVZA SU KURULLARI VE İL SU KURULLARI DA KURULACAK

29.11.2023 Tarihli Ve 32384 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde nehir havzalarında Havza Su Kurulu ,her ilde de il valisi başkanlığında İl Su Kurullarının kurulacağı da yer almıştı.

Ancak halen mevcut İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulları çalışmaktadır. Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde belirtilen “İl Su Kurulları”nın bu kurulların yapısından daha farklı mı olacağı veya bu kurulların “İl Su Kurulu” olarak mı çalışmalarına devam edeceği konusuna açıklık getirilmeldir.

KURULLAR VE SU YÖNETİMİ KURUMLARI İLİŞKİSİ ZAYIF

Ulusal Su Kurulu ve Su Yönetimi Koordinasyon kurulunun yapısının ve görevlerinin benzerlik taşıması nedeniyle önceki kurulun genelgesinin yürürlükten kaldırılması uygun olacaktır. Ayrıca mevcut Havza Yönetim Merkez Kurulu, Havza Yönetim Heyeti ve İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurullarının Havza Su Kurulu ve İl Su Kurulu teşkil edildikten sonra feshedilmesi gerekecektir.

Nehir havzası ve il ölçeğinde kurulmuş olan mevcut heyetlerin ve/veya yeni oluşturulacak kurulların su yönetimini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmesinin önünde birçok zorluk

olduğu/olacağı görülmektedir. 2019 yılında yayınlanan Ulusal Su Raporu 2019-2023 ‘de “ *suyun bütünsel yönetilmesini, planlamasını ve uygulamaların koordinasyonunu sağlayacak havza sınırları ile örtüşen güçlü bir idari yapı oluşturulması*” önerilmiştir.

Mevcut veya önerilecek yeni kurullar merkezi ,havza ve il ölçeklerinde koordinasyon işlevi görebilir ve farklı bakanlıklar ve kurumlar arasındaki anlaşmazlıkları zebilirler Ancak su yönetimindeki çok başlı ,çok parçalı yapıyı ortadan kaldırıp uygulamada havza ölçeğinde etkin bir su hizmetleri yönetimini başarabilmeleri g görünmektedir.

Bunun için öncelikle su yönetiminde görevli olan DSİ Genel Müdürlüđü ve Su Yönetimi Genel Müdürlüđü gibi kurumların yetki ve görev akişmalarının önlenmesi şarttır. Bunun yanısıra oluşturulan kurullar arasında dikey hiyerarşının etkin bir şekilde sağlanması ve havza ve il ölçeğinde kurumlar arasındaki yetki ve sorumluluk alanı aťıřmalarının da önlenmesi gerekecektir.

Ayrıca özellikle havza ölçeğindeki uygulamalarda bu düzenlemelerin su yönetiminde bir karmaşaya ve hizmet aksamasına neden olmadan gerçekleştirilmesi de önem taşımaktadır.

Bu kurullar havza ölçeğinde paydaşlar arasında katılımcı su yönetimi anlayışının oluşmasına katkıda bulunabilir. Ancak havza ölçeğinde su kaynaklarının etüd ve planlanması, su tahsisleri, su temini ve su kaynaklarının geliştirilmesi için projelendirme ,inşaat, işletme ve denetim faaliyetleri, atıksu arıtımı , kirlilik kontrolü, baraj ve gölet işletmeleri, gllerin ve sulak alanların korunması ve rehabilitasyonu, yeraltısularının tahsisi ve denetimi, havza koruma, sektörel tahsis, taşkın koruma ve kuraklık eylem planlarının uygulanması, İl afet risk yönetim planlarındaki eksikliklerin tamamlanması, nehir yatakları ıslahı, gibi havza içinde birbiri ile ilişkili birçok görevin doğrudan yapılması veya ilgili kurumlara yaptırılması ,koordinasyonu gibi birçok konu havza ölçeğinde örgütlü ve alanında deneyimli bir kurumun görev ,yetki ve sorumluluğunda olmalıdır.

Sonuç olarak ulusal su planında da önerildiği gibi *havza ölçeğinde suyun bütünsel yönetilmesini, planlamasını ve bu alandaki uygulamaların koordinasyonunu sağlayacak havza sınırları ile örtüşen güçlü bir idari yapı oluşturulması* na ihtiyaç vardır.

SU YASASI TASLAğI YENİDEN DÜZENLENMELİ

Su yönetimindeki mevcut kurullar su yasası taslağında; Su Yönetimi Yüksek Kurulu, Havza Yönetim Merkez Kurulu, Havza Su Yönetim Kurulu ve İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu şeklinde yapısı görev ve sorumlulukları da tanımlanarak yer almıştı. Ancak 29.11.2023 tarihinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi sonrasında su yasası taslağında düzenleme yapılması gerekecektir. Bu kapsamda mevcut kurullarla ilgili maddelerin yasa taslağından çıkartılması, yeni kurulan Ulusal Su Kurulu ve kurulması düşünülen havza su kurulu ve il su kurullarının yapıları ve görev ve sorumluluklarının mevcut Su Yasası taslağına ilave edilmesi gerekecektir. Bu düzenleme yapılırken Ulusal Su Planında nerilen *suyun bütünsel yönetilmesini, planlamasını ve uygulamaların koordinasyonunu sağlayacak havza sınırları ile örtüşen güçlü bir idari yapı*nın kurumsal yapısı, yetki, görev ve sorumluluklarının da yasada yer alması uygun olacaktır

DSİ HAVZA ÖLÇEĞİNDE ÖRGÜTLÜ

Türkiye'deki 26 büyük nehrin su toplama sınırları, aynı zamanda su kaynaklarını geliştirilmesi ve yönetiminde doğal sınırları oluşturmaktadır. DSİ Genel Müdürlüğü, bölge teşkilatları aracılığı ile nehir havzalarına göre örgütlenmiştir. Ayrıca illerde de şube müdürlükleri bulunmaktadır

Ülkemizde su sektörü ile ilgili kurumlar içinde, sadece DSİ Genel Müdürlüğü havza temelinde örgütlenmiştir. Herhangi bir havza sınırı içinde ise; çok sayıda il yönetimi, çevre il müdürlüğü, köylere içme suyu temin eden il özel idareleri, büyük kentlere içme suyu hizmeti veren ve atık suların arıtılması ile görevli su ve kanalizasyon idareleri, belediyeler, sulama birlikleri, sulama kooperatifleri ve çeşitli sivil toplum örgütleri ve paydaş kurum bulunmaktadır. Bu kurum ve kuruluşların görevlerini havza ölçeğinde etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri, bu alanda deneyimli, bilgili ve güçlü bir idari yapının koordinasyonu ve yönetimi altında gerçekleşebilir. Bu yapı da havzalardaki DSİ Bölge Müdürlükleri yapısı esas alınıp yeniden şekillendirilerek oluşturulabilir.

DSİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ MERKEZLİ BİR HAVZA YÖNETİMİ KURUMSAL YAPISI GEREKLİ

Su kaynaklarının havza bazında yönetilmesinde eşgüdüm işlevi uzun zamandır DSİ Bölge Müdürlüklerince yerine getirilmektedir. Bu bağlamda, 60 yılı aşkın bir süredir oluşan gelenek, bilgi ve birikimin yanısıra ülke gerçekleri gözönünde bulundurularak, havza ve ya havza bölgeleri ölçeğinde DSİ Bölge müdürlükleri merkezli etkin bir kurumsal yapılanmaya gidilmesi faydalı olacaktır.

DSİ Genel Müdürlüğü ülkemizde havza ölçeğindeki tüm master planlarını yaptırmış, sulama yönetimini sulama birlikleri üzerinden yürütmekte olan, su temini ve atıksu arıtma konusunda yetkili, endüstriyel su tahsisleri ile görevli bir kurumdur. Bu görev ve sorumlulukları nedeniyle DSİ Genel Müdürlüğü su yönetiminin tüm alanlarında büyük bir bilgi birikimine ve deneyimine sahip bir ihtisaslaşmış devlet kurumudur.

Daha önce de belirtildiği gibi Türkiye’de su ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliğini hem ulusal hem de bölgesel düzeyde güçlendirmek için su yönetimi heyetleri/kurulları oluşturulmuştur.

Aslında diğer kurumlarla eşgüdüm sağlanması ilke olarak doğru bir yaklaşım olmakla birlikte, **“Havza Yönetim Kurulu”** şeklinde 25 kişiye kadar çıkabilecek bu yapı karar almada işleyişi yavaşlatacaktır. Bunun yerine **Nehir Havzasında** uygulama kuruluşu olarak görev yapacak bir kurumun yetkilendirilmesi, diğer paydaşların ise bir danışma mekanizması içinde yer **“Havza Komisyonu”** olarak yer alması daha etkin bir havza yönetimi sağlayacaktır.

Hidrolojik sistemin bütünlüğünü gözönünde bulundurarak idari yapının da olabildiğince havza bazında düzenlenmesi gereklidir. Bu kapsamda, DSİ Bölge Müdürlüklerinin yetki ve sorumluluk alanlarının havzayı en iyi temsil edecek şekilde il sınırları da dikkate alınarak geliştirilip etkin bir havza yönetimi kurumsal yapısı oluşturulabilir.

Havza ölçeğinde bütüncül su kaynakları yönetimi” sadece içme suyu temini ve atıksuların arıtılması ile sınırlı olmayıp, tarımsal suşlama, taşkın koruma, enerji üretimi, gıda güvenliğinin sağlanması, kuraklık yönetimi ,doğal çevrenin ve ekosistem dengesinin korunması , gibi unsurları da kapsamaktadır.

Sosyal ,ekonomik ve ekolojik hedeflerin dengesini dikkate alarak nehir havzası temelinde teknik planlama yapılması, bu planların zaman içerisinde güncellenmesi, planlanan tesislerin inşa edilmesi, yönetilmesi, işletme ve bakım hizmetlerinin yapılması birbirini tamamlayan, **bir aşaması diğerini geri besleyen karmaşık bir süreçtir.** Bu sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için havza ölçeğinde bilgili ,deneyimli ve donanımlı bir kurumun belirlenen alanlarda koordinasyonu sağlaması ve uygulamaları yönetip yönlendirmesi gerekir.

Su kaynaklarının havza ölçeğinde entegre bir anlayışla yönetilmesi gereği ülkemizde de kabul edilmiş ve su yönetimi ile ilgili bütün planlarımızı nehir havzası ölçeğinde hazırlanmıştır.

Bu görevin ülkemizin koşullarına en uygun şekilde, geçiş döneminde büyük aksaklıklar ve karışıklıklar yaşanmadan yerine getirilebilmesi için havza sınırları üzerinden DSİ Bölge Müdürlüklerinin mevcut yapısı geliştirilip etkin bir havza yönetimi kurumsal yapısı oluşturulmalıdır. Bu kapsamda ülkemizde su yönetimin havza ölçeğinde , katılımcı bir şekilde ve etkili olarak gerçekleştirilebilmesi için DSİ Bölge Müdürlüklerinin bilgi, birikim, deneyim

ve donanımından azami ölçüde yararlanacak şekilde bir kurumsal yapılanma oluşturulması büyük önem ve öncelik taşımaktadır.

